

Analysis of US–China hegemonic rivalry: emphasis on the Trump administration

Rauf Rahimi, Corresponding Author, Assistant Professor of Political Sciences at the University of Bojnord, Bojnord, Iran. r.rahimi@ub.ac.ir

Article Info

Article Type:
Research Article

Date received:
2025/02/04

Date approved:
2026/ 03/18

ABSTRACT

The strategic rivalry between China and the United States over global hegemony is expected to intensify over time. Even if the trade war between the two powers were to end, similar forms of conflict are likely to reoccur as long as their hegemonic competition persists. This article, employing a qualitative methodology and a descriptive–analytical approach, examines the competition between the United States and China through the frameworks of hegemonic stability theory and power transition theory. The central question addressed is: what happens when an established power and a rising power confront each other in global politics? The study advances the hypothesis that the outcome largely depends on the choices made by the established power toward the emerging one, as well as the responses of the rising power. The findings indicate that the primary driver of competition, trade conflict, and even occasional compromise between the world’s two largest economies is fundamentally political in nature—namely, the struggle for global hegemony. Accordingly, the imposition of tariffs by the United States on Chinese goods is not merely intended to correct trade imbalances; rather, it reflects a broader strategy to contain and manage China in order to preserve American hegemonic dominance in the international system.

Cite this Article: Rahimi, R. (2026). Analysis of the U.S-China hegemonic rivalry: emphasis on the Trump presidency. *International Relations Researches*, 15(4), 105-133.

doi: 10.22034/irr.2026.575768.2830

© Author(s)

Publisher: Iranian Association of International Studies

DOI: 10.22034/irr.2026.575768.2830

Introduction

The rise of China and the gradual decline of the United States, along with the shift of power toward the East, have led some scholars to argue that China may replace the United States as global hegemon. According to John Mearsheimer, regional hegemony is a prerequisite for global hegemony; thus, China must first dominate its region. Although China has expanded its influence, the United States and its allies seek to constrain it, and China has not removed US influence in Asia. Historically a major regional power, China has become the world's second-largest economy after three decades of growth and now competes with the United States in most domains. The rapid rise of Asia and China signals two major shifts: Asia's growing centrality in global power and China's challenge to US hegemony. This evolving geopolitical landscape has generated extensive scholarly debate on US–China rivalry from multiple perspectives.

Theoretical Framework

According to Hegemonic Stability Theory, a dominant power—the hegemon—with superior military and economic resources establishes and sustains the global economic order. By exercising leadership, the hegemon encourages other states to accept and follow the rules it creates and provides international public goods, such as relatively open markets. However, such goods are unlikely to persist unless the hegemon bears their costs. The stable order it creates benefits all participants in the international system, though smaller states often gain disproportionately. This theory is commonly used to explain the so-called Pax Americana after World War II, when the United States emerged as the leading global power. Power Transition Theory, first developed by A. F. K. Organski, holds that war becomes more likely when the dominant state's power declines and a dissatisfied rising rival significantly narrows the gap. Conflict is most probable when near parity emerges between an established hegemon and a dissatisfied challenger.

Methodology

This study analyzes rivalry between the United States and China from 2016 to 2026, focusing on the two presidential terms of Donald Trump, using a qualitative descriptive–analytical method. This approach is suitable for examining structural and agency factors in US–China competition. Data were collected through document analysis of official reports, academic articles, statistics, and government publications from both states. Emphasis on primary sources increased reliability. The analysis identified themes, trends, and causal links between the independent variable (the two states' pursuit of hegemony) and the dependent variable (their strategic rivalry).

Discussion

There are several possible US approaches toward China, including war, compromise, or managed competition. Because both states are nuclear powers, even a limited conflict could risk mutual destruction. To confront China's rise as the world's second major power and a challenger to its hegemony, the United States must adopt

strategies that prolong its leadership in line with Hegemonic Stability Theory. Research shows that neither international nor domestic structural factors are fixed; political actors can shape them. Effective leaders are therefore not merely those who react to structural conditions, but those who reshape perceptions and institutions to sustain preferred foreign policies. As the United States faces the growing power of states such as China in the twenty-first century, its leaders must recognize that responses to rising powers depend on specific structural contexts and require deliberate political action. Thus, established great powers sometimes pursue compromise with potential peers when shared interests exist, and at other times seek to slow their rise through continued competition. Both strategies are consistent with Hegemonic Stability Theory. From this perspective, the international order is not exogenous but a political construction shaped by the foreign policies of major powers.

Conclusion

Debate over hegemonic rivalry between China and the United States has a long history, and the global shift of power toward the East appears persistent, with China playing a central role in East Asia's rise. Some scholars therefore expect China to replace the United States as the dominant world power. This study shows that China's rise has helped balance US influence but has not produced regional hegemony. Qualitative analysis identifies several constraints. First, the United States—together with regional powers such as Japan and India—remains committed to limiting China's influence, while China lacks the capacity to neutralize US power. Second, Asia's enduring multipolar order complicates China's path to regional dominance. Finally, economic strength is necessary but does not automatically confer hegemonic status. Nevertheless, the rise of the East, including China, and the relative decline of the West are likely to reduce US global predominance.

Keywords: Rivalry, Hegemony, East Asia, Power Transition, Trade War

تحلیل رقابت چین و آمریکا بر سر هژمونی: با تأکید بر دوره ریاست جمهوری ترامپ

رئوف رحیمی، نویسنده مسئول، استادیار گروه علوم سیاسی، دانشگاه بجنورد، بجنورد، ایران r.rahimi@ub.ac.ir

درباره مقاله	چکیده
نوع مقاله: مقاله پژوهشی	رقابت چین و آمریکا بر سر هژمونی باگذشت زمان تشدید خواهد شد. اگر جنگ تجاری بین دو قدرت پلیمان بیلد، احتمالاً نوع مشابهی از درگیری تا زمانی که رقابت هژمونی چین و آمریکا ادامه دارد، رخ خواهد داد. هدف مقاله حاضر که از روش تحقیق کیفی و توصیفی-تحلیلی بهره گرفته است، بررسی رقابت آمریکا و چین بر اساس نظریه ثبات هژمونیک و انتقال قدرت است. سؤالی که مطرح می‌شود این است که وقتی یک دولت مستقر و یک دولت در حال ظهور در سیاست جهانی باهم روبرو می‌شوند، چه اتفاقی می‌افتد؟ در پاسخ این فرضیه مطرح می‌شود که این امر تا حد زیادی به انتخاب‌های دولت مستقر در قبال دولت نوظهور و واکنش دولت نوظهور به آن‌ها بستگی دارد. نتایج تحقیق حاکی از آن است که علت اصلی رقابت و جنگ تجاری و یا گاهی مصالحه دو اقتصاد بزرگ جهان، سیاسی است؛ یعنی رقابت بر سر هژمونی جهانی. از این رو، آمریکا با اعمال تعرفه بر کالاهای چینی به دنبال بهبود تراز تجاری با چین نیست؛ بلکه به دنبال مهار و هدیریت چین برای حفظ هژمونی خود در جهان است. بنابراین درک جنگ تجاری آمریکا و چین مستلزم توجه دقیق به اهمیت رقابت قدرت بین این دو کشور است
کلیدواژه‌ها: رقابت، هژمونی، شرق آسیا، انتقال قدرت، جنگ تجاری.	
تاریخچه مقاله تاریخ دریافت: ۱۴۰۳/۳/۱۶ تاریخ پذیرش: ۱۴۰۴/۱۲/۲۷	

استناد به این مقاله: رحیمی، رئوف. (۱۴۰۴). تحلیل رقابت چین و آمریکا بر سر هژمونی: با تأکید بر دوره ریاست جمهوری ترامپ. پژوهش‌های روابط بین‌الملل، ۱۵(۴)، ۱۰۵-۱۰۳. doi: 10.22034/irr.2026.575768.2830

© نویسنده(گان)

ناشر: انجمن ایرانی روابط بین‌الملل

ظهور چین و کاهش تدریجی نفوذ آمریکا، همراه با تغییر قدرت به سمت شرق، برخی از محققان را بر آن داشته است که پیشنهاد کنند چین جایگزین موقعیت هژمونیک آمریکا خواهد شد. لذا بر اساس فرضیه مرشایمر، چون هژمونی منطقه‌ای پیش‌نیاز هژمونی جهانی است، چین نیاز دارد ابتدا هژمونی منطقه‌ای را به دست آورد تا به هژمونی جهانی برسد. اگرچه چین ممکن است نفوذ آمریکا را کاهش دهد؛ اما آمریکا، به همراه متحدانش، قصد دارند نفوذ چین را محدود کنند. در نتیجه، چین در حذف نفوذ آمریکا در آسیا هنوز ناکام مانده است. چین از نظر تاریخی قدرت بزرگ در آسیا بوده و بدون شک نیروی محرکه منطقه، به‌ویژه از نظر اقتصادی است. چین با سه دهه رشد مداوم، جایگاه دوم را از نظر تولید ناخالص داخلی به دست آورده و اکنون تقریباً در همه زمینه‌ها با آمریکا رقابت می‌کند. رشد سریع آسیا به‌عنوان یک منطقه و چین به‌عنوان یک کشور، نشان‌دهنده دو تغییر اساسی در حال وقوع است. آسیا در حال جایگزینی غرب به‌عنوان مرکز قدرت است و چین هژمونی جهانی آمریکا را به چالش می‌کشد. این چشم‌انداز ژئوپلیتیکی در حال تحول، طبیعتاً یک تحقیق محوری را در محافل دانشگاهی برمی‌انگیزد.

بحث علمی در مورد رقابت چین و آمریکا جدید نیست و مطالعات در مورد این موضوع خاص از دیدگاه‌های مختلفی مورد بررسی قرار گرفته است. آمریکا تجربه زیادی در زمینه انتقال قدرت از زمان جایگزین شدن به‌جای بریتانیا و بعد رقابتش با شوروی تا فروپاشی آن دارد. هنگامی که قدرت‌های جدید جهانی ظهور پیدا می‌کنند، قدرت مستقر باید بین سازش با رقبای بالقوه خود یا اقدام برای جلوگیری از انتقال قدرت، یکی را انتخاب کند. این انتخاب اساسی به این خلاصه می‌شود که یا با توزیع مجدد منافع در نظام بین‌الملل موافقت کند یا به تقویت توزیع قدرت از پیش موجود بپردازد و رهبری خود را حفظ کند. معمولاً رهبران آمریکا در تصمیم‌گیری در مورد نحوه واکنش، عوامل سیاست داخلی و همچنین مقتضیات سیاست بین‌المللی را ارزیابی می‌کنند و هنگامی که یک پاسخ ترجیحی تعیین شد، سیاست خارجی را با هدف دستیابی به نتیجه مطلوب اجرا می‌کنند. تا اکنون رهبران آمریکا تلاش داشته‌اند قدرت برتر خود را به‌گونه‌ای اعمال کنند که ساختار فرصت را برای دولت نوظهور مانند چین شکل دهند و در عین حال محدودیت‌هایی در مورد نحوه عملکرد دولت نوظهور در سیاست بین‌الملل ایجاد کنند. به‌طور خلاصه، رهبران آمریکا تلاش داشته‌اند، مدافع نظم جهانی فعلی باشند و اجازه ندهند چین هژمونی آمریکا را به چالش بکشاند. اگرچه آمریکا قدرت مطلق ندارد؛ اما تلاش دارد روند توزیع مجدد قدرت را با چین به تأخیر بیندازد. رهبران قدرت‌های هژمون در طول تاریخ شیوه‌های مختلفی در قبال دولت

نوظهور اتخاذ کرده‌اند؛ برای مثال زمانی رهبران متوالی آمریکا استراتژی مهار را در قبال شوروی‌ها اجرا کردند. استراتژی مهار، در قبال شوروی به این دلیل موفق شد که در سطح داخلی در آمریکا اجماع در این زمینه وجود داشت. در سطح بین‌المللی نیز کشورهای طرفدار غرب با مهار آمریکا علیه شوروی همکاری می‌کردند. در مواقع دیگر، کشورهای در حال ظهور در شرایطی ظهور می‌کردند که دولت مستقر بیشتر پذیرای مصالحه بود، مانند ظهور آلمان در برابر بریتانیا، (۱۹۱۴-۱۸۹۰) نمونه‌ای از آن است.

در اواخر قرن نوزدهم، تصمیم‌گیرندگان در لندن از یافتن زمینه مشترک با برلین سود زیادی بردند. تلاش‌های دیپلماتیک به موقع برای تحکیم یک توافق موقت بین این دو کشور انجام شد. با این حال، شرایط نامطلوب ژئوپلیتیکی و سرسختی مقامات برلین به این معنی بود که استراتژی مصالحه محکوم به شکست بود و استراتژی مهار بنا به ضرورت از سوی رهبران بریتانیا اجرا شد. در هر دو مورد، رهبران بریتانیا به دلیل شرایط سیاسی داخلی، در چگونگی مواجهه با تهدید ناشی از ظهور آلمان، محدودتر بودند. در حالی که اکثر رؤسای جمهور آمریکا در طول جنگ سرد از منابع نسبتاً فراوان و یک سیاست داخلی که برای حمایت از مهار شوروی طراحی شده بود، برخوردار بودند، بریتانیا در دوران ادوارد و بین دو جنگ جهانی، در تأمین منابع ملی لازم برای حمایت از سیاست گسترده مهار، چندان مساعد نبود. در عوض، رهبران این کشور برای تأمین نیازهای امنیتی کشور خود به موازنه خارجی و مکانیسم‌های محدود کردن قدرت آلمان که از محیط بین‌المللی سرچشمه می‌گرفت، روی آوردند. با این حال، گاهی اوقات، شرایط بین‌المللی و داخلی برای مجاز کردن استراتژی مصالحه همسو می‌شدند.

برای مثال، در پایان قرن نوزدهم و اوایل قرن بیستم، رهبران بریتانیا توانستند سیاست‌های موفق‌تری برای مماشات با آمریکا و ژاپن اتخاذ کنند و درازای روابط صلح‌آمیز و همکاری، امتیازات گسترده‌ای را به هر قدرت نوظهور اعطا کنند. سیاست مماشات به دلیل شرایط سیاسی و اقتصادی غالب در بریتانیا (یعنی به دلیل انگیزه‌های قوی برای کاهش تعهدات خارجی) و به این دلیل که محیط بین‌المللی فرصت‌هایی را برای دولتمردان بریتانیایی فراهم می‌کرد، انتخاب شدند تا افزایش قدرت آمریکا و ژاپن را به نفع امپراتوری بریتانیا تغییر دهند. گاهی برخی از کشورهای تثبیت‌شده، نیت مسالمت‌آمیز نسبت به رقبای در حال ظهور ندارند و شاید مهم‌تر از آن، همه کشورهای در حال ظهور نیز پذیرای پیشنهادها و مسالمت‌آمیز نباشند. ملاحظه می‌شود، چگونه شرایط داخلی و بین‌المللی بر انتخاب‌های قدرت هژمون در قبال دولت نوظهور در طول تاریخ مؤثر بوده‌اند. هم‌اکنون نیز شرایط داخلی و بین‌المللی موجب شده رهبران آمریکا درگیر جنگ تجاری با چین شوند. تعرفه‌هایی که ترامپ بر کالاهای چینی وضع کرد

گویای آن است. اما در اقتصاد بازی با حاصل جمع صفر وجود ندارد؛ بلکه بازی با حاصل جمع مثبت است و دو طرف سود می‌برند. تجارت آزاد به کشورها امکان می‌دهد با استفاده از مزیت نسبی خود تولید کنند. این امر برای همه کشورها مفید است. از این رو امروزه تولید بر اساس مزیت نسبی چون کارآمد است و باعث کاهش هزینه‌های تولیدکننده و مصرف‌کننده می‌شود؛ زیربنای تجارت بین‌المللی قرار گرفته است. بنابراین ایجاد موانع تجاری، دسترسی مردم به کالاهای ارزان‌تر را دشوار؛ هزینه‌های زندگی را افزایش و شرایط را برای همه دشوار می‌کند.

درواقع، تلاش‌هایی که برای حذف موانع تجاری صورت گرفته، باعث رشد اقتصادی جهان شده است. اما چین و آمریکا جنگ تجاری و تعرفه‌ای را علیه یکدیگر به‌ویژه در دوره ترامپ استفاده کرده و می‌کنند که نه تنها به اقتصاد خود، بلکه به اقتصاد جهان آسیب می‌زند. با توجه به واقعیت‌های مذکور سؤالی که مطرح می‌شود این است که وقتی یک دولت مستقر و یک دولت در حال ظهور در سیاست جهانی باهم روبرو می‌شوند، چه اتفاقی می‌افتد؟ در پاسخ این فرضیه مطرح می‌شود که این امر تا حد زیادی به انتخاب‌های دولت مستقر در قبال دولت نوظهور و واکنش دولت نوظهور به آن‌ها بستگی دارد. بر این اساس، مقاله حاضر به تحلیل رقابت قدرت آمریکا و چین در چارچوب نظریه ثبات هژمونیک و انتقال قدرت در سه بخش پرداخته است.

۱. پیشینه پژوهش

مقاله‌ای در مورد رقابت چین و آمریکا به زبان فارسی چاپ شده است. در اینجا به چند مورد اشاره می‌شود: مقاله «رقابت آمریکا و چین در منطقه خاورمیانه (۲۰۲۲-۲۰۱۰)» که در فصلنامه سیاست جهانی چاپ شده است. نویسندگان معتقدند، رقابت آمریکا و چین در منطقه خاورمیانه ابعاد سیاسی، اقتصادی و نظامی دارد. رقابت دو کشور مذکور در حوزه سیاسی و اقتصادی نزدیک به هم است؛ ولی در حوزه نظامی هنوز آمریکا قدرت مسلط در خاورمیانه است (Shakiba and Nourmohammadi, 2023). مقاله «جدایی اقتصادی تا پیوند بیشتر: تحلیلی بر آینده جنگ تجاری آمریکا علیه چین» که در فصلنامه روابط خارجی چاپ شده است، نویسنده معتقد است آمریکا تلاش دارد چین را در نظم بین‌المللی موجود ادغام کند و چین را به یک کشور لیبرال دموکراسی تبدیل کند و از چین برای حل مشکلات منطقه‌ای و جهانی کمک بگیرد؛ اما در عین حال مانع از آن شود هژمونی آمریکا را به چالش بکشاند (Shafiei, 2022). مقاله «پاسخ آمریکا به قدرت دریایی چین در دریای شرقی و دریای جنوبی» که در فصلنامه روابط خارجی چاپ شده است. نویسنده معتقد است رشد اقتصادی چین قدرت دریایی چین را بالا برده است و موجب شده است

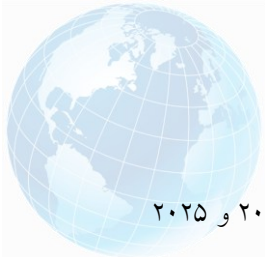

قدرت آمریکا در شرق آسیا به چالش بکشاند. چین در اقتباس تکنولوژی غرب موفق عمل کرده است و ثروت و قدرت ملی خود را افزایش داده است (Bahrami Moghadam, 2018). مقالاتی نیز در مورد رقابت چین و آمریکا به زبان انگلیسی چاپ شده است. در اینجا به چند مورد اشاره می‌شود: مقاله «رویارویی با چین در نیمه راه: چگونه رقابت نوظهور آمریکا و چین را خنثی کنیم» که در مجله مطالعات نظامی پیشرفته چاپ شده است، نویسنده، این نکته را که جنگ بین آمریکا و چین اجتناب‌ناپذیر است را رد می‌کند؛ اما چیزی بیش از امید به غلبه رویکردهای منطقی را مطرح می‌کند. او چندین سیاست مختلف را در زمینه مختلف پیشنهاد می‌کند تا آنچه را که «ماریپچ‌های همکاری» می‌نامد، برای تقویت روابط مثبت بین دو کشور، کاهش تنش‌ها و احتمال درگیری ایجاد کند (Shibuya, 2022).

مقاله «آیا آمریکا و چین می‌توانند به صلح سرد دست یابند؟» که در مجله استراتژی و سیاست جهانی چاپ شده است. نویسندگان معتقدند، برای ایجاد و تداوم صلح سرد، مهم است که رقابت آمریکا و چین تا حد امکان به حوزه‌های اقتصادی و دیپلماتیک محدود شود. آمریکا با تمرکز بر کشورداری می‌تواند چشم‌انداز جدید و غیرنظامی برای آسیا-اقیانوسیه ارائه دهد. مهم‌تر از همه، واشنگتن باید روشن کند که در تلاش برای مهار پکن نیست، بلکه در حال ارائه مشارکت ترجیحی است که نباید با ذهنیت حاصل جمع صفر به آن‌ها نزدیک شود (Byers & Tyle, 2024).

مقاله «روابط آمریکا و چین برای دهه ۲۰۳۰: به سوی یک سناریوی واقع‌بینانه برای همزیستی» که در مجله کارن جی چاپ شده است نویسندگان معتقدند، آینده روابط آمریکا و چین سناریوهای مختلفی از جنگ تا حکومت مشترک را در برمی‌گیرد. رویکرد کمتر تقابلی با منافع دو طرف سازگار است؛ اما مستلزم پذیرش واقعیت‌های موجود و حفظ کانال‌های ارتباطی بین دو کشور است (Bergsten and et al, 2024).

چنانچه مشاهده شد آثار به زبان فارسی و انگلیسی به نگارش درآمده در این حوزه هرکدام بخشی از رقابت آمریکا و چین را در مناطق مختلف بررسی کرده‌اند. اما پژوهش حاضر درصدد است با نگاه جامع ظهور چین و چالش‌های آن را با ارائه شاخص‌های مختلف برای هژمونی آمریکا نشان دهد و سپس واکنش آمریکا به چالش چین علیه هژمونی این کشور را بر اساس مفروضات نظریه ثبات هژمونیک و نظریه انتقال قدرت تبیین نماید تا مشخص شود، نخست، جنگ تجاری دو کشور در اصل رقابت بر سر قدرت است؛ دوم چگونه رهبران سیاسی دو کشور بر اساس شرایط داخلی و بین‌المللی انتخاب‌های مختلف را در قبال یکدیگر اتخاذ می‌کنند و سوم، در دوره ترامپ راه‌های انتخابی برای حفظ

هژمونی و برتری امریکا در رقابت با چین بر اساس استراتژی امنیت ملی امریکا در سال ۲۰۱۷ و ۲۰۲۵ چیست.

۲. روش پژوهش

مقاله حاضر به منظور بررسی رقابت امریکا و چین، در بازه زمانی ۲۰۱۶ تا سال ۲۰۲۶، به‌ویژه در دو دوره ریاست جمهوری ترامپ از روش تحقیق کیفی و توصیفی-تحلیلی بهره گرفته است. این روش با توجه به ماهیت موضوع که نیازمند تحلیل نقش ساختار و کارگزار در رقابت امریکا و چین است چارچوب روش‌شناختی مناسبی برای پاسخ به سؤال پژوهش محسوب می‌شود. در این راستا، گردآوری داده‌ها به صورت کتابخانه‌ای و از طریق تحلیل اسناد، گزارش‌های رسمی، مقالات علمی معتبر، داده‌های آماری و اسناد رسمی دولت امریکا و چین انجام گرفته است. تأکید پژوهش بر استفاده از منابع دست‌اول و داده‌های مستند، موجب افزایش اعتبار یافته‌های تحقیق شده است. در مرحله تحلیل، از روش تحلیل اسنادی بهره گرفته شده که امکان استخراج مضامین، روندها و ارتباط علی بین متغیر مستقل (تمایل امریکا و چین به هژمونی) و متغیر وابسته (رقابت امریکا و چین) شده است. در این تحلیل از مدل‌های نظری مرتبط مانند نظریه ثبات هژمونیک و نظریه انتقال قدرت به‌عنوان مبانی مفهومی استفاده شده است تا امکان نبین علی و فرآیندی فراهم گردد. همچنین در بخش تحلیل داده‌ها، تمرکز بر شاخص‌های عینی و قابل اندازه‌گیری همچون تولید ناخالص ملی، رشد سرمایه‌گذاری در عرصه‌های مختلف از جمله نظامی و فناوری، افزایش ذخایر ارزی و تأمین مالی زیرساخت‌ها، ساخت چین در سال ۲۰۲۵، نیمه هادی‌ها و غیره به‌عنوان شاخص‌های رقابت چین و امریکا صورت گرفته است.

این شاخص‌ها با روند تشدید رقابت امریکا و چین تطبیق داده شده است تا رابطه علی میان تمایل امریکا و چین به هژمونی جهانی به‌عنوان متغیر مستقل با رقابت چین و امریکا در عرصه‌های مختلف به‌عنوان متغیر وابسته مشخص شود. برای تحلیل کیفی، این مقاله به منابع نظری معتبر در حوزه روابط بین‌الملل و همچنین گزارش‌های تحقیقاتی مرتبط از مؤسسات معتبری مانند وزارت دفاع آمریکا، شورای دولتی چین، و غیره متکی است. علاوه بر تحلیل گسترده مقالات علمی از مجلات معتبر، این مطالعه مقالات خبری فعلی از مجلات آنلاین معتبر و وبسایت‌های رسمی مؤسسات را نیز در برمی‌گیرد. در طول این فرآیند، این مطالعه متعهد به استفاده از منابع به‌روز است تا اطمینان حاصل شود که تحلیل، منعکس‌کننده جدیدترین تحولات در روابط آمریکا و چین است. در مجموع، روش پژوهش این مقاله ضمن اتکا به بنیان‌های نظری معتبر، از تحلیل فرآیندی استفاده می‌کند تا بر پایه داده‌های تجربی و تحلیل‌های ساختاری،

تیبینی علمی از روند رقابت امریکا و چین از سال ۲۰۱۶ تا ۲۰۲۶ با تأکید بر دوره ریاست جمهوری ترامپ ارائه دهد.

۳. چارچوب نظری: تئوری ثبات هژمونیک و انتقال قدرت

طبق نظریه ثبات هژمونیک قدرت مسلط (یعنی هژمون) که بیشترین منابع مادی (مثلاً نظامی و اقتصادی) را در جهان در اختیار دارد، معمولاً سیستم اقتصادی جهانی را ایجاد می‌کند و به دنبال تثبیت آن است (Kindleberger, 1973). قدرت هژمون با منابع مادی غالب خود، رهبری جهانی را اعمال می‌کند تا سایر کشورها قوانینی را که برای جهان ایجاد کرده است، بپذیرند و از آن‌ها پیروی کنند. همچنین، هژمون کالاهای عمومی بین‌المللی مثلاً ارائه بازار آزاد کالاها و خدمات بدون مداخلات سیاسی را فراهم می‌کند (Saul, 2010:6). اما بعید است چنین چیزی وجود داشته باشند؛ مگر اینکه هژمون حاضر باشد هزینه‌های کامل تأمین آن‌ها را متحمل شود. نظم جهانی پایداری که هژمون ایجاد می‌کند، به نفع همه شرکت‌کنندگان در نظام بین‌المللی از جمله قدرت هژمون است؛ اما منافع کشورهای کوچک‌تر یا ضعیف‌تر که هیچ‌یک از هزینه‌های تأمین کالاهای عمومی را متحمل نمی‌شوند، بسیار بیشتر از منافع قدرت مسلط است (Snidal, 1985: 581). تئوری ثبات هژمونیک به اصطلاح، صلح آمریکایی را از پایان جنگ جهانی دوم توضیح می‌دهد. بدون شک آمریکا قدرت برتر در جهان پس از جنگ جهانی دوم بوده است. این کشور یک نظم بین‌المللی لیبرال ایجاد کرده است که منعکس‌کننده اصول و منافع آن است و آن را با ارائه کالاهای عمومی مانند ثبات بین‌المللی و ارز بین‌المللی، یعنی ارائه دلار به‌عنوان ارز ذخیره اصلی سیستم اقتصادی بین‌المللی برای پرداخت حفظ کرده است. آمریکا به‌عنوان قدرتمندترین کشور جهان، با اجازه دادن به کشورهای ثانویه برای سواری رایگان، قوانین اساسی حاکم بر روابط بین‌المللی را حفظ کرد و اراده انجام این کار را نیز داشت (Layne (2018:104-105), (Keohane and Nye, 1977: 44).

برتری آمریکا شرط لازم برای مدیریت و تثبیت نظم بین‌المللی لیبرال است و آمریکا رهبری جهانی را با ایفای نقش تأمین‌کننده امنیت و تثبیت‌کننده ژئوپلیتیک؛ با حفظ یک اقتصاد بین‌المللی آزاد و لیبرال؛ و با ارتقاء همکاری جهانی از طریق حفظ و اصلاح نظم لیبرال پس از ۱۹۴۵، اعمال کرده است. هژمونی آمریکا در طول هفت دهه گذشته یا بیشتر، اخیراً با ظهور چین به چالش کشیده شده است. از زمان اصلاحات اقتصادی آغاز شده در دسامبر ۱۹۷۸، چین به توسعه اقتصادی قابل توجهی دست یافته است. نرخ رشد تولید ناخالص داخلی واقعی چین در چهار دهه گذشته به‌طور متوسط حدود ۱۰ درصد بوده است (World Bank, 2018; Kim, 2016b: 707). درحالی‌که اندازه اقتصاد چین از نظر تولید ناخالص

داخلی در حال حاضر تنها پس از آمریکا در رتبه دوم جهان قرار دارد، چین در سال ۲۰۱۰ به بزرگ‌ترین صادرکننده جهان تبدیل شد. در سال ۲۰۱۱، چین به‌عنوان اولین مقصد جهان برای سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی و اولین سرمایه‌گذار جهان برای سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی در خارج از کشور در بین کشورهای در حال توسعه رتبه‌بندی شد. همچنین، در سال ۲۰۱۳، چین با پیشی گرفتن از آمریکا به بزرگ‌ترین کشور تجاری جهان در کالا تبدیل شد (Anderlini and Hornby, 2014). علاوه بر این، بر اساس معیار برابری قدرت خرید که تفاوت قیمت‌ها را تعدیل می‌کند، چین در سال ۲۰۱۷ به‌عنوان رتبه اول جهان رتبه‌بندی شد (Central Intelligence Agency, 2018).

با توجه به اینکه اندازه تولید ناخالص داخلی چین بر اساس برابری قدرت خرید در سال ۱۹۸۰ یک‌دهم آمریکا بود، رشد اقتصادی چین قابل توجه بوده است (International Monetary Fund, 2021). بنابراین، ظهور سریع چین به‌عنوان قدرت هژمونی جایگزین، چالش قابل توجهی را برای هژمونی آمریکا در جهان ایجاد می‌کند. در واقع، چین با رقابت با آمریکا در بسیاری از زمینه‌ها، به سرعت قدرت اقتصادی، فناوری و نظامی خود را تقویت کرده و در نتیجه، شروع به تهدید هژمونی جهانی آمریکا کرده است. بر این اساس، بسیاری از محققان اغلب در مورد کاهش هژمونی آمریکا و هژمونی قریب‌الوقوع چین صحبت می‌کنند برخی از آن‌ها حتی یک جنگ هژمونیک بین آمریکا و چین را در طول دوره گذار هژمونی پیش‌بینی می‌کنند (Liff and Ikenberry, 2014; Mearsheimer, 2014; Friedberg, 2005).

اساس این استدلال‌ها برای جنگ اجتناب‌ناپذیر بین دو قدرت، نظریه انتقال قدرت است. نظریه انتقال قدرت که در ابتدا توسط ارگانسکی (Organski (1958) تدوین شد، فرض می‌کند که جنگ زمانی محتمل است که قدرت دولت مسلط در نظام بین‌الملل (یعنی هژمون) در حال کاهش باشد و یک رقیب نوظهور ناراضی، شکاف قدرت بین هژمون و خودش را به‌طور قابل توجهی کاهش دهد. نظریه انتقال قدرت استدلال می‌کند که جنگ زمانی محتمل‌تر است که بین یک دولت مسلط و یک رقیب نوظهور و ناراضی، برابری قدرت تقریباً وجود داشته باشد (Organski and Kugler, 1980:19-20). قدرت نوظهور در اینجا عموماً از نظم بین‌المللی موجود ناراضی است و برای تحمیل نظمی که برای خودش مطلوب‌تر است، علیه هژمون در حال زوال، جنگ را آغاز می‌کند (Layne (2018:110). Organski 1958: 364-367). این پویایی‌های انتقال قدرت را به‌طور خلاصه بیان می‌کند که باگذشت زمان، قدرت نسبی دولت‌ها تغییر می‌کند و در نهایت نظم بین‌المللی دیگر منعکس‌کننده توزیع واقعی قدرت بین قدرت‌های بزرگ پیشرو نیست. وقتی این اتفاق می‌افتد، مشروعیت نظم غالب زیر سؤال می‌رود و توسط قدرت نوظهور به چالش

کشیده می‌شود؛ یعنی هنگامی که موازنه قدرت بین دولت مسلط و یک رقیب نوظهور به اندازه کافی تغییر کند، نظم جدید جایگزین نظم قدیمی می‌شود که معمولاً با یک جنگ هژمونیک همراه است (Shirk, 2007: 4).

کارشناسان چینی معتقدند، با توجه به رقابت فزاینده چین و آمریکا بر سر هژمونی در قرن بیست و یکم، تاریخ به ما می‌آموزد که قدرت‌های نوظهور احتمالاً جنگ را تحریک می‌کنند. از سوی دیگر، محققانی مانند گیلپین (۱۹۸۱) معتقدند که جنگ انتقال قدرت بین قدرت‌های بزرگ احتمالاً زمانی رخ می‌دهد که دولت هژمونیک که قدرتش به دلیل گسترش بیش‌ازحد امپراتوری در حال کاهش است، جنگ پیشگیرانه را جذاب‌ترین وسیله برای از بین بردن تهدید ناشی از چالش‌گر بداند (Ned Lebow and Valentino, 2009: 391). آن‌ها اذعان می‌کنند، ممکن است راه‌هایی برای طولانی‌تر کردن دوره برتری قدرت هژمون در برابر چالشگر در حال ظهور وجود داشته باشد؛ به طوری که قدرت در حال ظهور جرأت به چالش کشیدن رهبری هژمون را نداشته باشد (Kim and Gates, 2015, p.221).

در این حالت آغازگر جنگ، هژمون در حال زوال است، نه چالشگر در حال ظهور. هژمون در حال زوال که از غلبه چالشگر در حال ظهور بر قدرتش در آینده نزدیک می‌ترسد، جنگ را گزینه بهتری نسبت به سایر گزینه‌های حفظ هژمون خود مانند کاهش تعهدات خارجی و جلب رضایت چالشگر در حال ظهور می‌داند.

۴. ظهور چین به عنوان قدرت جهانی

تتها در سه دهه، (۲۰۰۸-۱۹۷۸) چین از یک جامعه روستایی به دومین اقتصاد بزرگ جهان تبدیل شد. چین نه تنها از نظر اقتصادی به سرعت رشد کرد؛ بلکه نفوذ سیاسی آن نیز افزایش یافت که به نوبه خود مشکلات جدی برای آمریکا در حفظ موازنه قدرت در منطقه ایجاد کرد. باین وجود، تاریخ به وضوح نشان می‌دهد که معمولاً ظهور یک قدرت بزرگ با خصومت، رقابت و حتی جنگ بین قدرت حاکم و قدرت نوظهور همراه است (Allison, 2017: 24-26). اقتصاد در حال گسترش چین منجر به گسترش قابلیت‌های نظامی آن می‌شود. چین با سریع‌ترین رشد تولید ناخالص داخلی، توانسته است سرمایه‌گذاری‌های سنگینی در ارتش خود انجام دهد و قابلیت‌های تهاجمی خود را به میزان قابل توجهی افزایش دهد. اثر ترکیبی افزایش بهره‌وری، درآمد و توانایی تکنولوژیکی، توانایی چین را برای خرید سلاح‌های خارجی پیشرفته و همچنین تولید بومی پیش‌بینی می‌کرد. باین حال، چین هنوز در مقایسه با آمریکا، عقب‌مانده است (Artiga-Valencia, 2019: 1-2). شی جین پینگ آشکارا قصد داشته و دارد که

مدل رشد چین را از مدلی مبتنی بر صادرات ارزان و سرمایه‌گذاری‌های کم بازده به مدلی مبتنی بر مصرف و نوآوری داخلی تبدیل کند. از نظر برخی از محققان چینی، این امر به چین کمک می‌کند تا در برخورد با آمریکا کمتر آسیب‌پذیر باشد و در نتیجه، توانایی بیشتری برای انجام اقدامات سخت‌گیرانه علیه آمریکا داشته باشد (Zhang, 2020:4-6). شورای دولتی چین در ۱۹ مه ۲۰۱۵، طرح ملی برای ارتقاء نوآوری تولید بانام «ساخت چین ۲۰۲۵» را منتشر کرد. این طرح، ده بخش کلیدی برای توسعه مبتنی بر نوآوری چین، از جمله فناوری اطلاعات جدید، ماشین‌آلات و رباتیک با کنترل عددی، تجهیزات هوافضا و تجهیزات مهندسی اقیانوس را شناسایی کرد (Xinhua, 2018:1-2).

چین نه تنها برنامه خود را برای دور شدن از صنایع کاربر به سمت تولید با فناوری پیشرفته نشان داد، بلکه جاه‌طلبی خود را برای تبدیل شدن به یک رهبر جهانی در نوآوری نیز نشان داده است. این دستورالعمل بیان می‌کند که چین تا سال ۲۰۲۰ به یک ملت نوآور، تا سال ۲۰۳۰ به یک رهبر بین‌المللی در نوآوری و تا سال ۲۰۵۰ به یک نیروگاه جهانی در نوآوری علمی و فناوری تبدیل خواهد شد (The State Council of People's Republic of China, 2018) در سطح بین‌المللی، چین به یک مشارکت‌کننده فعال‌تر در مدیریت اقتصاد جهانی تبدیل شد. شی جین‌پینگ در سال ۲۰۱۳ به ترتیب طرح‌های «کمر بند اقتصادی جاده ابریشم» و «جاده ابریشم دریایی قرن بیست و یکم» را در قزاقستان و اندونزی مطرح کرد. از نظر پکن، طرح کمر بند راه چین قرار است نقش پل بین اصلاحات در حوزه‌های داخلی و بین‌المللی را ایفا کند. در سطح داخلی، هدف این طرح حل دو مشکل در اقتصاد چین، یعنی ظرفیت مازاد و ذخایر ارزی بیش‌ازحد است. در سطح بین‌المللی، هدف آن ارتقای بیشتر بین‌المللی شدن یوان چین است (Wang, 2016:455-458). با تعمیق ادغام اقتصادی منطقه‌ای، طرح کمر بند راه نه تنها بازار جدیدی برای کالاهای تولیدی چین فراهم می‌کند، بلکه با افزایش سرمایه‌گذاری و تجارت مبتنی بر یوان، بین‌المللی شدن یوان چین را نیز تقویت خواهد کرد.

علاوه بر این، چین با توجه به نیاز به حمایت از توسعه زیرساخت در آسیا، بانک سرمایه‌گذاری زیرساخت آسیا را برای تأمین مالی پروژه‌های زیرساختی در آسیا مطرح کرد. در حالی که چین ادعا می‌کند که این بانک نقش مکملی نسبت به سازمان‌های موجود مانند صندوق بین‌المللی پول و بانک جهانی دارد، اما بسیاری از صاحب‌نظران بانک سرمایه‌گذاری زیرساخت آسیا را چالش چین برای ارکان نظم مالی جهانی ساخته‌شده توسط آمریکا می‌دانند (Campanella, 2018:4-6). این اقدام چین بر اساس نظریه ثبات هژمونیک در تعارض با نظام اقتصادی و سیستم مالی جهانی است که آمریکا به‌عنوان قدرت

هژمونی ایجاد کرده است. همچنین بر اساس نظریه انتقال قدرت تلاش چین برای کاهش شکاف قدرت و دستیابی به برابری قدرت با آمریکا را نشان می‌دهد. نمودار زیر رقابت یوان با دلار و چالش چین برای سیستم مالی جهانی را نشان می‌دهد:

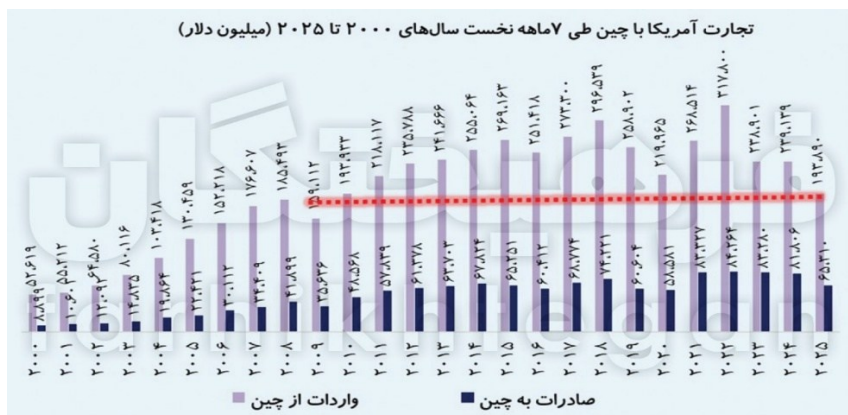

Source: (Farhikhtegan News Agency ,October 12, 2025)

با ادامه تحولات اقتصادی چین، این کشور صادرات خود را از محصولات کاربر به محصولات سرمایه‌بر و فناوری محور ارتقاء داده است که رقابت بیشتری با محصولات تولیدشده در کشورهای پیشرفته صنعتی مانند آمریکا، آلمان و ژاپن ایجاد می‌کند. این اقدام چین نیز بر اساس نظریه ثبات هژمونیک، برتری آمریکا در حوزه اقتصادی و فناوری را تهدید می‌کند. علاوه بر این، با بین‌المللی شدن یوان، چین وابستگی خود به دلار آمریکا را تا حدودی، حداقل در تجارت منطقه‌ای، سرمایه‌گذاری و تریتبات ارزی ذخیره، کاهش می‌دهد (Chin,2014:184-186). این امر با نظریه ثبات هژمونیک که هژمون کنترل انحصاری ارز بین‌المللی به‌عنوان کالای عمومی در دست دارد، مغایرت پیدا می‌کند و با فرض نظریه انتقال قدرت که قدرت نوظهور تلاش دارد به برابری قدرت و تأمین کالاهای عمومی مانند ارز بین‌المللی برسد منطبق است. ادعا می‌شود که طرح کمربند راه و تأسیس بانک سرمایه‌گذاری زیرساخت آسیا، توسعه و همکاری منطقه‌ای را برای ایجاد محیطی مطلوب برای تحول اقتصادی چین و بین‌المللی شدن یوان تسهیل می‌کند. اگر طرح کمربند راه طبق برنامه پکن اجرا شود، ممکن است منجر به یک نظم منطقه‌ای چین‌محور در آسیا شود و باعث می‌شود نظم منطقه‌ای آمریکایی به چالش کشیده شود. این اقدام چین با فرض نظریه انتقال قدرت که قدرت نوظهور تلاش دارد، نظم جدید در منطقه و در نهایت جهان ایجاد کند، منطبق است. کاپوراله و همکارانش تغییر قابل توجه در ساختار تجارت چین را که با تغییر از صادرات کاربر به صادرات سرمایه‌بر و فناوری بر مرتبط است، تأیید می‌کنند (Caporale,Sova and Sova,2015:261-264)

هامیا دریافته است که شاخص‌های رقابت‌پذیری کالاهای تولیدی چین پس از سال ۲۰۱۰ به سرعت افزایش یافته و از شاخص‌های صنایع آمریکا در بازارهای بین‌المللی پیشی گرفته است. در صورت اجرای موفقیت‌آمیز «ساخت چین ۲۰۲۵»، انتظار می‌رود این شکاف بیشتر شود. جدول زیر حجم تجارت آمریکا و چین را در ۲۵ سال اخیر نشان می‌دهد:

Source: (Farhikhtegan News Agency ,October 12, 2025)

۵. چالش چین برای هژمونی آمریکا

جاه‌طلبی چین به‌عنوان قدرت نوظهور و همچنین چگونگی درک این جاه‌طلبی توسط آمریکا به‌عنوان هژمون، عوامل حیاتی هستند. طبق نظریه رئالیسم تهاجمی، قدرت‌های بزرگ دو هدف را دنبال می‌کنند. اول، دستیابی به هژمونی منطقه‌ای، و دوم، اطمینان از اینکه هیچ کشور دیگری در قلمرو خود به هژمونی منطقه‌ای دست نیابد (Mearsheimer, 2010: 389). نگاهی به سیر تاریخی روابط آمریکا و چین و جهت فعلی آنها، بینش معقولی در مورد روابط اقتصادی، استراتژیک و ایدئولوژیک بین دو کشور ارائه می‌دهد. مسیر روابط آمریکا و چین از زمان جنگ جهانی دوم روند پرآشوبی را طی کرده است. آنها تا زمان وخامت روابط چین و شوروی که به درگیری مرزی در سال ۱۹۶۶ منجر شد، دشمن ایدئولوژیک بودند. نقطه عطف در روابط متقابل از زمان سفر رئیس‌جمهور نیکسون به چین در سال ۱۹۷۸ آغاز شد. با توجه به روابط مثلثی، آمریکا استراتژی متفاوتی را در قبال دو کشور کمونیستی اجرا کرد. درحالی‌که شوروی به‌عنوان یک دشمن وجودی که باید از بین برود، تلقی می‌شد، چین به‌عنوان کشوری در نظر گرفته می‌شد که می‌تواند با پیشرفت اقتصاد خود به لیبرالیسم و دموکراسی گذار کند. بر اساس این فرض، آمریکا به همراه متحدانش، از دهه ۱۹۸۰ به‌طور قابل‌توجهی روی چین به‌عنوان یک استراتژی جدید

برای مقابله با رقیب بالقوه خود سرمایه‌گذاری کرد. تقریباً سه دهه صرف ادغام چین در نظم بین‌المللی به رهبری آمریکا شد، از جمله حمایت فعال از ورود چین به سازمان تجارت جهانی و سرازیر کردن سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی و فناوری به چین. پیش از دهه ۲۰۰۰، چین از سیاست «پنهان شو و بمان» دنگ شیائوپینگ پیروی می‌کرد و از ساختار هژمونیک آمریکا حمایت می‌کرد (Mastanduno, 2019:479). سپس تحت «ظهور مسالمت‌آمیز» هو جینتاو، دو کشور تا سال ۲۰۱۲ روابط همکاری را تجربه کردند، البته با برخی اصطکاک‌های ایدئولوژیک. در نتیجه، تولید ناخالص داخلی چین در سال ۲۰۱۰ از ژاپن و در سال ۲۰۱۴ از آمریکا در قدرت خرید پیشی گرفت و نرخ رشد تولید ناخالص داخلی سالانه ۹.۵٪ را تا سال ۲۰۱۸ حفظ کرد (Morrison, 2019:190-195).

فعالیت تجاری بین این دو کشور باعث شد که از نظر اقتصادی به یکدیگر وابسته باشند. با این حال، برخلاف آنچه انتظار می‌رفت، نه وابستگی متقابل اقتصادی آمریکا را تشویق کرد که به چین اجازه دهد نفوذ خود را در آسیا بیشتر گسترش دهد و نه موفقیت اقتصادی، دموکراسی و ارزش‌های لیبرال را برای چین به ارمان آورد. برعکس، اقتدارگرایی چینی حتی قوی‌تر شد، چین تحت رهبری شی جین‌پینگ با وجود اینکه تجدیدنظرطلب نبود، کمتر دموکراتیک و لیبرال و بیشتر استبدادی و انقلابی شد. آمریکا با درک ناامیدی از انتظارات تحقق‌نیافته، از سال ۲۰۱۵ به سمت اتخاذ رویکردی تقابلی‌تر با چین تغییر جهت قابل توجهی داد. در سال ۲۰۱۷، آمریکا رسماً چین را به عنوان یک کشور تجدیدنظرطلب توصیف کرد. در سال ۲۰۲۲، چین به عنوان «رقیب استراتژیک مهم برای دهه‌های آینده» شناسایی شد و به همین ترتیب، عزم و دوحزب آمریکا برای مهار چین، علیرغم اختلاف شدید سیاسی در این کشور، به نمونه‌ای غیرمعمول از اجماع در میان سیاستمداران آمریکایی تبدیل شده است. در پاسخ به تقویت نظامی چین، وزارت دفاع آمریکا در اکتبر ۲۰۲۳ اعلام کرد که همچنان اولویت خود را به روزرسانی وضعیت نیروهای خود در منطقه، ایجاد مفاهیم عملیاتی جدید و تقویت روابط با متحدان در منطقه قرار داده است (Joseph, 2023:1-3). چین، گویی با تأیید روایت آمریکا، آشکارا شروع به رد ارزش‌های غربی کرد و به طور فزاینده‌ای روشن ساخت که دیگر برتری آمریکا را، به‌ویژه در شرق آسیا، تحمل نخواهد کرد و هژمونی آمریکا در این منطقه را به چالش کشید (Schweller & Pu, 2011:41-42).

حتی فراتر از این، رهبران چین امروزه تلاش می‌کنند تا توجیه کنند که مدل اقتصادی و سیاسی چین می‌تواند جایگزین مدل لیبرال غربی باشد. چین با حمایت از کشورهایی که با هژمونی آمریکا مخالف هستند، شروع به تشکیل یک بلوک علیه غرب کرده است. الگوی رأی‌گیری در سازمان ملل شاخصی

است که این روند اقدام را تأیید می‌کند. آمریکا درگیر یک رقابت و رویارویی بلندمدت و جامع با چین است تا برتری خود را حفظ کند یا موازنه قدرت را برقرار سازد. نوآوری در فناوری‌های نوظهور می‌تواند جامعه را دگرگون کند، صنایع جدید ایجاد نماید، وابستگی‌های تازه شکل دهد و ماهیت جنگ را تغییر دهد. کشوری که در فناوری‌های کلیدی پیشگام شود، موازنه قدرت را به سود خود تغییر داده و منافع اقتصادی گسترده‌ای به دست خواهد آورد. رقابت آمریکا و چین به مسابقه‌ای نوآورانه شباهت دارد. در نتیجه برای پیشی گرفتن یا باید سریع‌تر حرکت کرد یا رقیب را کند نمود. راهبرد آمریکا در رقابت نیمه‌رسانا، پیشی گرفتن در فرآیندهای پیشرفته و جلوگیری از فروش تجهیزات و نرم‌افزارهای پیشرفته ساخت تراشه به چین است تا توسعه فناوری آن کشور کند شود.

در مقابل، چین به دلیل محدودیت‌های صادراتی آمریکا به توسعه فناوری روی آورده است. کنترل صادرات نیمه‌رساناها در برخی بخش‌ها از سوی آمریکا، پیشرفت چین را کند کرده و در برخی حوزه‌های دیگر انگیزه خودکفایی برای چین ایجاد کرده است. اما به‌طور کلی، این سیاست‌های آمریکا، چین را به تلاش برای «خوداتکایی فناوری» تشویق کرده است؛ رویکردی که رهبران چینی پس از بحران در سال ۲۰۱۸ آشکارا بر آن تأکید کردند. در نهایت به نظر می‌رسد، هیچ سیاستی وجود ندارد که چین را از تلاش برای کاهش وابستگی به فناوری آمریکا منصرف کند. در این راستا، هدف سیاست آمریکا باید دشوارتر و پرهزینه‌تر کردن دستیابی چین به این اهداف باشد، نه تغییر دادن اهداف چین. از این رو در واکنش به کنترل صادراتی، چین سرمایه‌گذاری در صنعت نیمه‌رسانا را افزایش داده و به دنبال خودکفایی در تمام بخش‌های این صنعت است.

پیشرفته‌ترین تراشه‌ها نیازمند تجهیزات لیتوگرافی پیشرفته هستند. محدودیت صادرات این تجهیزات به چین از سوی آمریکا باعث شده است پکن به توسعه فناوری و یارانه‌های صنعتی روی آورد. بنابراین، بازار تراشه‌های ۲۸ نانومتر و بالاتر در چین در حال رشد است و سهم این کشور از تولید جهانی این تراشه‌ها در حال افزایش است. چین با ایجاد کارخانه‌های جدید و یارانه‌های دولتی، در پی کاهش قیمت تراشه‌ها و تسلط بر بخش مهمی از بازار جهانی است (Bergsten & et al, 2024:53-55).

چین بیش از بیست سال است که سخت تلاش می‌کند تا جایگاه مطلوب‌تری برای خود در نظم مالی جهانی نیز برای افزایش نقش یوان به دست آورد. اختلافات و مذاکرات فعلی آمریکا با چین تاکنون بیشتر حول محور تعرفه‌ها، دسترسی به بازار و محدودیت‌های صادراتی می‌چرخد تا ارز؛ اما با توجه به اینکه آمریکا مشتاق دفاع از جایگاه دلار در قلب نظم مالی بین‌المللی است و با توجه به اینکه چین

دهه‌هاست برای افزایش نقش بین‌المللی یوان تلاش می‌کند، سؤالات مربوط به ارز به‌ناچار به مرکز دستور کار نزدیک‌تر خواهند شد. دولت جدید آمریکا تحت رهبری دونالد ترامپ هنوز رسماً دکترینی در مورد آینده نظم مالی بین‌المللی تدوین نکرده است. نکته قطعی این است که خود رئیس‌جمهور برای موقعیت غالب دلار آمریکا، ارزش قائل است و تا جایی پیش می‌رود که کشورهایی را که اقداماتی برای تضعیف این موقعیت انجام می‌دهند، با تعرفه‌های تنبیهی تهدید می‌کند. چین برای مدت طولانی بیش‌ازحد نگران نظم مالی جهانی نبود، نظمی که در آن مشارکت فعالی نداشت. این کشور به‌محض شروع اصلاحات در سال ۱۹۷۹، نوسازی سیستم مدیریت ارزی خود را آغاز کرد. این کار با حساب تجاری آغاز شد و معاملات ارزی که زیربنای معاملات تجاری بودند، تا سال ۲۰۰۵ تقریباً به‌طور کامل آزاد شدند. با ادغام بیشتر اقتصاد چین در اقتصاد جهانی، صادرات چین به‌سرعت رشد کرد، تا جایی که تراز تجاری آن به بزرگ‌ترین کسری دوجانبه آمریکا تبدیل شد. در نتیجه آمریکا، چین را به دست‌کاری ارز خود جهت به دست آوردن مزیت رقابتی ناعادلانه متهم کرد (Aguignier, 2025: 2-4).

چین وابستگی به واردات و به‌طور کلی به شرکت‌های خارجی کاهش داده است. شرکت‌های چینی اکنون در بخش‌هایی از تجهیزات اطلاعات و ارتباطات، فناوری پاک، خودروهای برقی و متصل، تجهیزات کشاورزی، کشتی‌ها، پهپادها، راه‌آهن پرسرعت و موارد دیگر، در سطح جهانی رقابت می‌کنند و اکنون شاهد رهبری فناوری از سوی شرکت‌های چینی در بخش‌های خاصی هستیم. چین قدرت صنعتی فوق‌العاده‌ای دارد و این قدرت ریشه در زیرساخت‌ها و نیروی کار ماهر و تحصیل‌کرده دارد. اما اگر تعرفه‌های ترامپ با خطر تشدید بیشتر اعمال شود، شرکت‌های کوچک و متوسط در چین آسیب می‌بینند. آن‌ها در بیش از ۵۰ درصد از درآمد مالیاتی؛ ۸۰ درصد نوآوری‌های تکنولوژیکی و ۷۰ درصد اشتغال چین نقش دارند.

بنابراین از این منظر، تعرفه‌های دولت آمریکا بیشترین آسیب را به این شرکت‌ها خواهد زد. بخشی از دلیل آن نیز این است که آن‌ها در حدود ۸۰ درصد از صادرات چین نقش دارند. چیزهای زیادی وجود دارد که می‌تواند ترامپ را مجبور کند تا روی چین به‌عنوان یک مشکل تمرکز کند. اما در حال حاضر، او به‌نوعی آن را در حاشیه دوستانه نگه‌داشته است و چیزهای دوستانه‌ای در مورد شی جین پینگ می‌گوید، به‌وضوح به این امید که به نوعی توافق، شاید در مورد تجارت، TikTok و سایر مسائل دست یابد. فناوری تمرکز اصلی یا موضوع محرک رقابت آمریکا و چین امروز است. البته، این موضوع پیچیده است؛ زیرا فناوری پیامدهای واقعی برای امنیت ملی و اقتصادی دارد و هر دو کشور رهبری در فناوری

در حوزه فناوری پیشرفته را در اولویت قرار می‌دهند. بدیهی است که «ساخت چین ۲۰۲۵» یک مطالعه موردی در این زمینه است. در حوزه فناوری و اقتصاد، مسیر رسیدن به یک توافق بسیار طولانی و پربینج و خم است. چین تجربه زیادی برای مقابله با تشدید تنش‌های تجاری و افزایش بالقوه ریسک ژئوپلیتیکی کسب کرده است. بنابراین پکن خیلی مشتاق یا ناامیدانه خواهان یک توافق با امریکا نیست؛ زیرا در طول دهه گذشته چین آسیب‌پذیری خود را در برابر اجبار اقتصادی غرب با ایجاد یک سیستم مالی جایگزین مبتنی بر رنمینبی، کاهش داده است.

چین به فناوری، کاهش شکاف تحقیق و توسعه و مواردی از این قبیل اهمیت داده است. بنابراین از این منظر، پکن به شدت به دنبال توافق با ترامپ نیست. در نتیجه، دولت ترامپ نمی‌تواند به سادگی چین را مجبور به توافق کند. به نظر می‌رسد که ترامپ به دنبال یک معامله است. او فقط یک معامله می‌خواهد. از این رو بسیاری از ناظران تایوان، می‌ترسند او حاضر است سر تایوان با چین مصالحه کند. دو دیدگاه وجود دارد. یکی این برداشت است که آمریکا هزینه زیادی برای دفاع تایوان صرف می‌کند، چه این درست باشد چه نباشد. دوم مازاد تجاری است. بنابراین تایوان یک کشور با مازاد تجاری بزرگ است. دولت ترامپ با این سؤال که مازاد تجاری یا تجارت آن‌ها در کالاها چقدر است، وارد هر مذاکره‌ای با کشورهای مختلف می‌شود. او به‌ویژه به عدم تعادل تجارت کالا اهمیت می‌دهد و سپس فشار می‌آورد تا همه این موارد را دوباره متعادل کند و از متحد خود برای هر چیزی که او تصور می‌کند امریکا هزینه می‌کند، غرامت دریافت می‌کند. بنابراین از نظر ترامپ، این مدرکی است که نشان می‌دهد استراتژی تعرفه او موفق بوده است.

ترامپ به‌نوعی به استفاده از این چماق تعرفه در قبال کشورهای مختلف از جمله چین ادامه خواهد داد. از این رو، در سال ۲۰۱۸، دولت آمریکا کنترل صادراتی خود را تشدید کرده است تا دسترسی چین به تراشه‌های پیشرفته، فناوری‌های محاسباتی و هوش مصنوعی محدود شود. اگرچه آمریکا و چین در اوایل دهه ۲۰۰۰ عمدتاً یک رابطه اقتصادی همزیستی اما نامتقارن را تشکیل دادند؛ اما این رابطه در دوران دولت شی و ترامپ به یک رابطه رقابتی فزاینده تبدیل شده است.

از سوی دیگر، چین در تلاش است تا خود را به‌عنوان هژمون در نیمکره شرقی و جایگزینی برای آمریکا، تثبیت کند. این اقدام چین نیز با فرض نظریه انتقال قدرت سازگار است؛ زیرا پیش‌بینی کرده است قدرت نوظهور بعد از دستیابی به برابری قدرت، تلاش دارد، نظم موردنظر خود را حاکم نماید. در این

راستا، جان مرشایمر پیش‌بینی می‌کند که چین مانند همه هژمون‌های بالقوه قبلی به شدت تمایل دارد که به یک هژمون واقعی تبدیل شود (Mearsheimer, 2003:33-35).

۶. واکنش آمریکا به چالش‌های چین

اختلافات ایدئولوژیک بین آمریکا و چین، همراه با برداشت آمریکا از ظهور چین، آمریکا و متحدانش را در هند و اقیانوس آرام و اروپا برانگیخته است تا مسیر چین را برای دستیابی به هژمونی منطقه‌ای مسدود کنند. در حوزه نهادی بریکس، با ظرفیت ۴۵ درصد از جمعیت جهان، ۲۵ درصد از تجارت جهانی، ۴۰ درصد از تولید نفت جهانی و ۲۸ درصد از تولید ناخالص داخلی جهانی، می‌تواند یک بلوک ضد هژمونیک باشد و در صورت راه‌اندازی موفقیت‌آمیز ارزش مشترک، نقش حیاتی در دلار زدایی ایفا کند. با این وجود، ضعف آن در فقدان مأموریت واحد و تمایل به مقابله با مداخلات خارجی منطقه‌ای نهفته است. برای مثال، برزیل و آفریقای جنوبی تأکید می‌کنند که بریکس قرار نیست مانعی در برابر گروه هفت باشد و هند سعی کرده است در برابر تلاش‌های چین برای تبدیل گروه بریکس به سازمانی حامی دستور کار ژئوپلیتیکی چین مقاومت کند (Tran, 2023:1-2).

چین در مقایسه با آمریکا در عرصه نظامی با محدودیت‌های قابل توجهی روبرو است، از جمله اتکا به فناوری خارجی، شکاف در قدرت هسته‌ای، قابلیت‌های پیشرفته مانند دستگاه‌های فرماندهی مخفی و یکپارچه و تجربه عملیاتی. همچنین، علیرغم تقویت نظامی قوی چین، بودجه دفاعی آن بسیار عقب‌تر از آمریکا است. در سال ۲۰۲۳، آمریکا ۹۱۶ میلیارد دلار به ارتش خود اختصاص داد و جایگاه خود را به‌عنوان بالاترین هزینه‌کننده دفاعی جهان تثبیت کرد، درحالی‌که چین با هزینه‌های نظامی نزدیک به ۲۹۶ میلیارد دلار در جایگاه دوم قرار گرفت. علاوه بر این، انتظار می‌رود آمریکا جایگاه خود را در صدر هزینه‌های دفاعی حفظ کند، به‌طوری‌که پیش‌بینی می‌شود بودجه آن تا سال ۲۰۲۹ از ۱ تریلیون دلار فراتر رود و تا سال ۲۰۳۳ همچنان افزایش یابد. علاوه بر این، آمریکا زرادخانه هسته‌ای بسیار بزرگ‌تری با ۵۲۴۴ کلاهک در مقایسه با ۵۰۰ کلاهک چین در اختیار دارد که باعث ایجاد عدم تعادل شدید شده و چین را در برابر سناریوی احتمالی حمله اول آسیب‌پذیر می‌کند. بنابراین، ارتش چین با شکاف‌های فناوری، مانند دفاع موشکی و هواپیماهای پیشرفته رادار گریز که در آن آمریکا برتری کیفی خود را حفظ می‌کند، دست‌وپنجه نرم می‌کند (Li & Wu, 2024:10-12).

علاوه بر این، در پاسخ به تقویت چشمگیر نظامی چین، نیروی دریایی آمریکا بخش بیشتری از ناوگان و دارایی‌های پیشرفته خود را به اقیانوس آرام منتقل کرده است، از طریق شبکه گسترده اتحاد و هماهنگی

استراتژیک جهانی خود، برتری قاطعی را حفظ می‌کند و این امر چالش‌هایی را که چین در دستیابی به برابری نظامی با آن مواجه است، برجسته می‌کند. نیروهای آمریکایی در هند و اقیانوسیه برای حفظ برتری استراتژیک، جلوگیری از تجاوز چین، حمایت از متحدانی مانند تایوان، مقابله با تهدیدات کره شمالی و تقویت امنیت منطقه‌ای از طریق مشارکت با کشورهایمانند هند، ژاپن و استرالیا حضور دارند. علاوه بر این، آمریکا تعداد قابل توجهی نیرو در ده‌ها پایگاه در خاورمیانه، آفریقا و اروپا دارد (USA Facts Team, 2024:2-3). استفاده از ابزارهای غیرهسته‌ای که از نظر فناوری با اقدامات انجام شده توسط چین متفاوت هستند، رقابتی نامتقارن بین دو طرف ایجاد کرده‌اند. این برنامه آمریکا برای چندین دهه ادامه داشته و علیرغم وقفه‌های گاه‌به‌گاه، به معرفی فناوری‌های جدید ادامه داده است. عنصر اصلی توسعه در این برنامه‌ها، بهبود کیفی بوده است، درحالی‌که افزایش کمی همیشه مشهود نبوده است. توسعه این قابلیت‌های محدودساز آمریکا، بر قابلیت‌های تلافی‌جویانه هسته‌ای چین فشار وارد کرده است (Li, and Wu, 2024:9-10) در عرصه سیاسی نیز آمریکا همواره نظام سیاسی چین را به‌عنوان نظام اقتدارگر که حقوق بشر را نادیده می‌گیرد موردانتقاد قرار داده است. این راه دیگر برای تحت‌فشار قراردادن چین و مهار آن بر اساس نظریه ثبات هژمونیک برای حفظ هژمونی امریکاست. به‌محض روی کار آمدن ترامپ، او اعلام کرد که آمریکا سیاست‌های خود را در قبال چین، به‌ویژه سیاست‌های اقتصادی خود را موردبازنگری قرار خواهد داد. ترامپ، استراتژی اقتصادی دولت‌های قبلی در قبال چین را که منجر به کسری تجاری عظیم ۴۱۹.۲ میلیارد دلاری شد، سرزنش کرد. کمی پس‌ازآن، دولت ترامپ سیاست‌های اقتصادی حمایت‌گرایانه‌ای را به‌طور خاص باهدف کاهش کسری تجاری آمریکا با چین اعلام کرد که با کاهش کسری تجاری به ۷۳.۹ میلیارد دلار، موفقیت‌آمیز بود. (Swanson, 2020:4-6).

این اقدامات برای حفظ شکاف قدرت اقتصادی بین آمریکا و چین بر اساس نظریه ثبات هژمونیک توسط دولت اول ترامپ اجرا شد. گزارش سالانه دفتر نمایندگی تجاری آمریکا در سال ۲۰۱۷ به‌کنگره، نگرانی‌های جدی در مورد «ساخت چین ۲۰۲۵» را مطرح کرد که شامل مداخله و حمایت دولت برای ارتقای صنایع پیشرفته چین به‌قیمت از دست دادن شرکت‌های خارجی بود. اعضای سایر انجمن‌ها و اندیشکده‌های دولتی آمریکا، مانند انجمن صنایع دفاع ملی و مرکز مطالعات استراتژیک و بین‌المللی نیز چین را به سرقت مالکیت معنوی آمریکا متهم کردند که به‌طور ناعادلانه‌ای رقابت‌پذیری آمریکا را از بین می‌برد و صنایع آمریکا را تضعیف می‌کند (The White House, 2018). نگرانی فزاینده آمریکا این است که رقابت اقتصادی چین، منجر به یک رابطه رقابتی‌تر استراتژیک بین چین و آمریکا شود. درحالی‌که

دولت بوش در گذشته بر تعامل اقتصادی و استراتژیک با چین تمرکز داشت، دولت اوباما همکاری اقتصادی با چین را حفظ کرد؛ اما برخی اصلاحات استراتژیک مانند موازنه مجدد آسیا و سپس چرخش به آسیا یعنی رقابت استراتژیک را انجام داد. در مقابل، ترامپ از اسلاف خود به دلیل آنچه او این فرض غلط خواند که تعامل و همکاری با چین منجر به روابط سازنده بین چین و آمریکا می‌شود، انتقاد کرد. او رقابت فزاینده را در دستور کار قرارداد. اقدامات دولت بوش و اوباما برای رضایت قدرت چالشگر بر اساس نظریه ثبات هژمونیک بوده است. اما استراتژی امنیت ملی ترامپ در سال ۲۰۱۷ چین را به‌عنوان یک قدرت تجدیدنظرطلب با جاه‌طلبی برای گسترش نفوذ اقتصادی و نظامی خود در سطح منطقه‌ای و جهانی تعریف کرد. این اظهارات در راستای توجیه مهار و رقابت فزاینده با چین مطرح شد. (The White House, 2018). وزارت دفاع آمریکا در ژانویه ۲۰۱۸، استراتژی دفاع ملی را برای حمایت از سند امنیت ملی ۲۰۱۷ ترامپ منتشر کرد و چین را به‌عنوان رقیبی استراتژیک که از اقتصاد غارتگرانه برای اعمال فشار بر همسایگان خود استفاده می‌کند شناسایی کرد. استراتژی دفاع ملی ظهور مجدد رقابت استراتژیک بلندمدت توسط چین را به‌عنوان چالش اصلی برای رفاه و امنیت آمریکا تعریف کرد و رقابت‌های استراتژیک بلندمدت با چین را اولویت اصلی این وزارتخانه تلقی کرد. همچنین پیشنهاد گسترش فضای رقابتی و اقدامات ترکیبی با وزارتخانه‌های دیگر آمریکا برای به‌کارگیری تمام ابعاد قدرت ملی را مطرح کرد (United States Department of Defense, 2018). استراتژی جدید امنیت ملی آمریکا، تمرکز کمتری بر مسائل حساس ژئوپلیتیکی دارد؛ اما تمرکز زیادی روی تایوان وجود دارد. تسلط تایوان بر تولید نیمه‌هادی‌ها موجب توجه به آن شده است. این توجه، پیام محکمی مبنی بر بازدارندگی به پکن می‌فرستد که می‌تواند خبر خوبی برای تایوان باشد؛ زیرا می‌گوید که آمریکا از هیچ تغییر یک جانبه‌ای در وضع موجود در تنگه تایوان حمایت نمی‌کند (National Security Strategy of the United States of America, 2025: 19). همچنین ترامپ در اجلاس داووس در سوئیس در ۱ بهمن ۱۴۰۴ بیان داشت، چین به دنبال تسلط بر بازار ارز دیجیتال است؛ اما آمریکا تلاش دارد پایتخت ارز جهانی باقی بماند. او در عین تأکید بر رقابت بین چین و آمریکا که بیشتر جنبه اقتصادی دارد به همکاری با چین نیز تأکید کرده است (CNN (January 21, 2026). علاوه بر تعرفه‌ها، ترامپ تلاش دارد کنترل سخت‌تری بر صادرات فناوری‌های نوین به چین داشته باشد..

تراشه‌های نیمه‌هادی و فناوری‌های مربوط به هوش مصنوعی از جمله این موارد است. اقدامات آمریکا علیه سرویس‌های جاسوسی چین نیز اعمال می‌شود تا مانع نفوذ چین در حوزه زیرساخت‌های حیاتی و

مخابراتی شود. ترامپ برای افزایش توان رقابتی آمریکا با چین پرداخت هزینه به متحدان سنتی را کاهش داده است (Atkinson, 2026:3-4). این موارد نشان می‌دهد در عمل رقابت شدید بین چین و آمریکا در عرصه‌های مختلف پایدار است و لفاظی‌های ترامپ آن را تضعیف نمی‌کند. اما مهار چین با حاصل جمع صفر گزینه مناسبی برای آمریکا نیست. آمریکا به‌عنوان تنها ابرقدرت پس از پایان جنگ سرد، باید پاسخی استراتژیک به چالش ظهور چین بدهد. از نظر تاریخی، قدرت‌های حاکم یکی از سه گزینه زیر را در پیش گرفته‌اند. یکی نادیده گرفتن قدرت نوظهور است، همان‌طور که چین امپراتوری در قرن نوزدهم انجام داد. امپراتوری چین پس از شکست از بریتانیا در جنگ تریاک ۱۸۴۲-۱۸۴۰ و توسط ژاپن در جنگ چین و ژاپن در سال ۱۸۹۴ فروپاشید و چین پس از امتناع از رویارویی با ظهور این قدرت‌ها، یک قرن رکود و تحقیر را تجربه کرد. مورد دوم، مهار آن است، همان‌طور که در تلاش امپراتوری فرانسه در قرن هجدهم برای مهار قدرت نوظهور انگلستان، نشان داده شد. این امر نه تنها به یک سری طولانی از جنگ‌های خونین و پرتلفات منجر شد، بلکه با شکست ناپلئون در واترلو پایان یافت. سوم، پذیرش آن مانند امپراتوری بریتانیا در اواخر قرن نوزدهم. بریتانیا با اجازه دادن به آمریکا در حال ظهور برای به عهده گرفتن مسئولیت‌های فزاینده و بزرگ برای حکومت جهانی، نه تنها از خونریزی غیرضروری اجتناب کرد، بلکه میراث نهادی خود را در جهان پس از بریتانیا نیز حفظ کرد. در حال حاضر آمریکا حاضر نیست ظهور چین را نادیده بگیرد یا به‌سادگی موقعیت غالب را به چین واگذار کند. بنابراین، مهار به‌عنوان تنها گزینه مطلوب برای آمریکا باقی مانده است.

آمریکا با موفقیت استراتژی مهار علیه شوروی را با حداقل تعاملات اجتماعی یا اقتصادی در طول جنگ سرد انجام داد اما رابطه آمریکا و چین بسیار پیچیده‌تر است. همان‌طور که هنری کیسینجر اشاره کرده است، اقتصاد شوروی ضعیف بود (به‌جز تولید نظامی) و بر اقتصاد جهانی تأثیری نداشت. در مقابل، چین به یک عامل پویا در اقتصاد جهانی تبدیل شده است. این کشور شریک تجاری اصلی همه همسایگان خود و اکثر قدرت‌های صنعتی غربی، از جمله آمریکا، است. یک رویارویی طولانی‌مدت بین چین و آمریکا، اقتصاد جهان را با عواقب نگران‌کننده برای همه، تغییر خواهد داد (Kissinger, 2012:45-47).

در حالی که هیچ‌یک از همسایگان چین نمی‌خواهند زیر سایه چین زندگی کنند و اکثر قدرت‌های منطقه‌ای به‌طور علنی یا خصوصی از تعهد قوی‌تر آمریکا به منطقه آسیا و اقیانوسیه خوشحال بوده‌اند، تعداد بسیار کمی از آن‌ها می‌توانند با چین در حال ظهور دشمنی کنند. آن‌ها می‌دانند که تشدید رقابت ژئوپلیتیکی بین آمریکا و چین می‌تواند ثبات و رفاه منطقه‌ای را از بین ببرد. منافع آن‌ها با حفظ روابط

خوب با هر دو قدرت بهتر محافظت می‌شود تا بتوانند ضمن بهره‌مندی از چتر امنیتی آمریکا، به تجارت آزاد با چین ادامه دهند. به‌عنوان مثال، درحالی‌که اکثر کشورهای آسه‌آن از آمریکا به‌عنوان مانعی در برابر قدرت رو به رشد چین استقبال کرده‌اند، اقتصاد آن‌ها به‌طور فزاینده‌ای به چین وابسته شده است و آن‌ها نمی‌خواهند در هیچ درگیری بالقوه‌ای بین این دو غول باشند (Yahuda, 2013:446).

باوجوداین، در چارچوب تلاش چین برای هژمونی منطقه‌ای و استراتژی بازدارندگی آمریکا علیه آن، به‌عنوان دو بازیگر تأثیرگذار در منطقه، برداشت هند و ژاپن از جاه‌طلبی‌های چین نیز از اهمیت قابل توجهی برخوردار است. مواضع ژاپن و هند در رقابت آمریکا و چین در آسیا بسیار مهم است. هند، چین را به دلیل قدرت اقتصادی و نظامی رو به رشد، جاه‌طلبی‌های ارضی و اقدامات قاطعانه‌اش در منطقه هند و اقیانوس آرام، تهدیدی قابل توجه می‌داند. ابتکار کمربند و راه چین و کریدور اقتصادی چین و پاکستان که هند آن را ناقض حاکمیت خود می‌داند، این نگرانی‌ها را تشدید می‌کنند. رابطه بین چین و پاکستان نیز از سوی هند به‌عنوان یک مسئله استراتژیک تلقی شده است. از این رو، هند روابط امنیتی خود را با کشورهایمانند آمریکا، ژاپن و استرالیا تقویت کرده است. علاوه بر این، روابط آن با ژاپن نیز شایان ذکر است. روابط ژاپن و هند در پاسخ به تنش‌های فزاینده با چین به‌طور قابل توجهی تکامل یافته است. به‌عنوان مثال، در حوزه نظامی، باوجوداینکه هند در ابتدا به دلیل اعتراضات چین، از شرکت ژاپن در رزمایش‌های نظامی مانند رزمایش دریایی مالابار تردید داشت، با تیره شدن روابط هند با چین، هند گام‌های پیشگیرانه‌ای برای تقویت روابط با ژاپن برداشت. دو کشور توافق‌نامه‌هایی را در مورد مسائل مختلف، از جمله انتقال تجهیزات دفاعی، اشتراک‌گذاری اطلاعات نظامی طبقه‌بندی‌شده و استفاده صلح‌آمیز از انرژی هسته‌ای امضا کرده‌اند (Mukherjee, 2022:126-128).

در سطح جمعی، سنگ بنای استراتژی ژاپن در قبال تهدید درک شده از سوی چین، اتحاد آن با آمریکا است که سیاست خارجی آن را شکل می‌دهد و رویکرد آن را به امنیت منطقه‌ای پی‌ریزی می‌کند. ژاپن با ترویج دموکراسی، حقوق بشر و حاکمیت قانون به حفظ نظم لیبرال متعهد است. ژاپن برای مقابله مشترک با تهدیدات استراتژیک ناشی از چین، به‌طور فزاینده‌ای با شرکای دیگری مانند فیلیپین و کره جنوبی نیز در تماس است. علاوه بر این، ژاپن با استفاده از نفوذ سنتی خود، به‌طور فعال با آسه‌آن تعامل دارد و این سازمان را به‌عنوان یک نهاد حیاتی در هند و اقیانوسیه به رسمیت می‌شناسد. ژاپن با همسو کردن استراتژی خود با آسه‌آن و تقویت روابط پایدار آمریکا و آسه‌آن، قصد دارد اطمینان حاصل کند که اعضای آسه‌آن از نظم لیبرال به رهبری اردوگاه غرب حمایت می‌کنند و ثبات منطقه‌ای را تقویت می‌کنند.

آمریکا امروز از اتحادهای قوی در منطقه آسیا و اقیانوسیه و در سراسر جهان برخوردار است. متحدان کلیدی آن در آسیا و اقیانوسیه - مانند ژاپن، کره جنوبی، استرالیا و تایوان - منافع مشترکی در مهار چین دارند. همچنین قابل توجه است که سایر کشورها، مانند ویتنام، فیلیپین و اکثر کشورهای آسه‌آن، آمریکا را به عنوان یک شریک امنیتی ایده آل، به ویژه در مقابله با تهدید نظامی چین، می‌بینند. چین برای کاهش نفوذ آمریکا در منطقه آسیا و اقیانوسیه و ارائه خود به عنوان همسایه‌ای صلح طلب و قابل اعتماد، سعی در ترویج منطقه‌گرایی داشته است. با این وجود، ابتکارات چین نتایج مطلوبی به همراه نداشته است. در عوض، آن‌ها به دلیل بی‌توجهی چین به قوانین بین‌المللی دریایی و اختلافات ایدئولوژیک، نگرانی‌های امنیتی را در میان کشورهای همسایه برانگیخته‌اند. تحقیقات انجام شده توسط موسسه مطالعات آسیایی اروپای مرکزی در آوریل ۲۰۲۲ نشان می‌دهد، اگر انتخاب یک طرف بین چین و آمریکا ضروری شود، اکثریت قریب به اتفاق کشورهای هند و اقیانوسیه تمایل فزاینده‌ای به جانب‌داری از آمریکا نشان داده‌اند (Turcsányi et al., 2022:1-2).

بنابراین، هرچند چین در حال ظهور است، بسیاری از کشورهای اطراف نیز در حال ظهور هستند و ممکن است مشتاق پذیرش نظم منطقه‌ای تحت سلطه چین نباشند. از این رو، قدرت رو به رشد چین، برخی از همسایگانش را به دنبال کردن فعالیت‌های متعادل‌کننده، از جمله تجدید اتحاد با آمریکا و با یکدیگر، ترغیب کرده است. از سوی دیگر، داشتن تنش هم‌زمان با این همه همسایه، به نفع منافع استراتژیک چین نیست. چین باید راه‌هایی برای جلب حمایت همسایگان آسیایی خود پیدا کند تا نفوذ آمریکا را متعادل کند یا حداقل با دنبال کردن خویشتن‌داری استراتژیک، انگیزه‌های متعادل‌کننده همسایگان خود را از بین ببرد. چین اغلب نگرانی خود را در مورد اتحاد آمریکا و ژاپن برای مهار چین ابراز می‌کند. با این حال، اتحاد آمریکا و ژاپن بخشی از معماری امنیت منطقه‌ای است که ثبات در شرق آسیا را تقویت کرده و از نظامی شدن مجدد ژاپن جلوگیری کرده است. بدون چتر هسته‌ای آمریکا، ژاپن مدت‌ها پیش سلاح هسته‌ای توسعه می‌داد و کره جنوبی و حتی تایوان را به توسعه سلاح هسته‌ای خود ترغیب می‌کرد. از همین منظر است که یکی از ناظران از رهبران چین خواست، تصور کنند که اگر ژاپن از نظر استراتژیک از آمریکا مستقل بود، تصویر امنیت منطقه‌ای برای چین چگونه به نظر می‌رسید. همان‌طور که یک محقق چینی پیشنهاد داد سیاست‌گذاران و تحلیلگران چینی نباید لفاظی‌های میهن‌پرستانه خود را در مورد افول آمریکا باور کنند. حتی اگر این درست باشد، یک آمریکای ضعیف خبر خوبی برای چین نیست (Mahbubani, 2014: 5).

بنابراین، راه‌های مختلفی برای برخورد آمریکا با چین وجود دارد؛ از جمله، جنگ، مصالحه و یا رقابت مدیریت شده. با توجه به اینکه دو قدرت دارای سلاح هسته‌ای هستند هرگونه جنگ حتی محدود خطر نابودی دو طرف را به دنبال دارد. آمریکا ناچار است برای مقابله با ظهور چین به عنوان قدرت شماره دو جهانی که هژمونی آمریکا را تهدید می‌کند، روش‌های خاصی را اتخاذ کند تا عمر هژمون خود را بر اساس نظریه ثبات هژمونیک طولانی‌تر کند. تحقیقات نشان می‌دهد که نه عوامل ساختاری سطح بین‌المللی و نه عوامل ساختاری سطح داخلی که رهبران با آن مواجه هستند، ثابت نیستند. در عوض، شرایط محیطی می‌تواند تحت تأثیر بازیگران سیاسی قرار گیرد.

بنابراین، بحث این نیست که یک رهبر مؤثر کسی است که صرفاً زمینه ساختاری غالب را مشخص می‌کند و بر اساس آن عمل می‌کند؛ بلکه، مؤثرترین رهبران کسانی هستند که قادر به تغییر برداشت‌ها از زمینه ساختاری به منظور مهندسی پایه‌های پایدار برای سیاست خارجی مورد نظر خود هستند. هرچند ساختار بین‌المللی و داخلی قطعاً در زمینه تغییر قدرت به سمت اتخاذ یک استراتژی مؤثر هستند؛ اما رهبران سیاسی مؤثر می‌توانند باعث تغییر شکل چنین ساختارهایی شوند و به نوبه خود، از یک استراتژی جایگزین حمایت کنند. بنابراین، از آنجایی که آمریکا در طول قرن بیست و یکم با افزایش قدرت سایر کشورها از جمله چین روبرو است، رهبران آن باید این نکته را در نظر داشته باشند؛ زیرا واکنش مؤثر به هر کشور در حال ظهور به پیکربندی خاصی از شرایط ساختاری بستگی دارد و بنابراین برای تضمین دستیابی به پیکربندی مطلوب، باید کار سیاسی انجام شود. احتمالاً برای چشم‌انداز صلح جهانی بهتر است که رهبران به‌عنوان تعیین‌کنندگان شرایط سیاسی عمل کنند تا به‌عنوان پاسخ‌دهندگان منفعل به نیروهای ساختاری (Ikenberry, 2008: 24-25). بنابراین، قدرت‌های بزرگ تثبیت شده گاهی اوقات سیاست خارجی را برای تسهیل افزایش قدرت هم‌تایان بالقوه؛ یعنی آن قدرت‌های نوظهوری که یک دولت تثبیت شده می‌تواند خود را با آن‌ها دارای آرمان مشترک تصور کند، اتخاذ می‌کنند (مصالحه)، در حالی که در مواقع دیگر استراتژی‌هایی را برای کند کردن رشد دیگران اجرا می‌کنند و با آن‌ها رقابت را ادامه می‌دهند. این دو اقدام قدرت مستقر نیز با مفروضات نظریه ثبات هژمونیک سازگار است. از این منظر، منطقی نیست که ساختار بین‌المللی را به‌عنوان چیزی برون‌زا در نظر بگیریم؛ بلکه، معماری بین‌المللی یک بنای سیاسی است که از طریق سیاست‌گذاری خارجی آگاهانه قدرت‌های بزرگ موجود، ساخته شده است (Kahler, 2013: 712-714). کشورهای مستقر گاهی اوقات تصمیم می‌گیرند که قدرت‌های نوظهور را در خود جای دهند تا روابط صلح‌آمیز بین این دو را تسهیل کنند. با این حال،

پذیرش کشورهای نوظهور به معنای دادن امتیازات معنادار به شکل تجدیدنظر در توزیع منافع در جامعه بین‌المللی است. گاهی اوقات، ماهیت این امتیازات، پایه‌های نظم بین‌المللی موجود را تهدید می‌کند. برای مثال، اگر اشتباهی یک دولت نوظهور مانند چین برای تغییر زیاد باشد، آنگاه برآورده کردن خواسته‌های آن از طریق توزیع مجدد و گسترده منافع ممکن است چشم‌انداز بین‌المللی جدید را کاملاً از چشم‌انداز قدیمی غیرقابل تشخیص کند (Kissinger, 2012: 45-48).

خطر ایجاد یک اثر دومینو با یک درگیری نظامی بین چین و آمریکا ممکن است آن‌ها را وادار کند تا با جدیت بیشتری روی توسعه راه‌های مشارکتی کار کنند تا اینکه به استراتژی فرار متوسل شوند. تغییر در سیاستمداران نیز نقش مهمی در این زمینه دارد. به‌عنوان مثال، بعید نیست که تنش‌های سیاسی و نظامی بین آمریکا و چین در دوره دوم ترامپ در حال کاهش باشد. اگرچه ترامپ احتمالاً جنگ تجاری و فناوری با چین را تشدید خواهد کرد؛ اما به نظر می‌رسد که او برخلاف دولت بایدن، علاقه زیادی به «رقابت سیستمی» ندارد، بلکه بیشتر به «معاملاتی» علاقه‌مند است که مزایای اقتصادی را برای آمریکا تضمین کند (Löche and et al, 2024: 27-28).

چین نیز می‌خواهد که رهبری ایجاد یک نظم اقتصادی در آسیا را بر عهده بگیرد و رشد و رفاه مشترک را در منطقه تقویت کند و درعین حال همزیستی رقابتی اما مسالمت‌آمیز با آمریکا و سایر قدرت‌های جهانی را حفظ کند (Ju, 2026: 275-277). چین و آمریکا در حال تغییر شکل چشم‌انداز اقتصادی، فناوری و ژئوپلیتیک جهانی هستند و خطرات و فرصت‌هایی را ایجاد می‌کنند. این‌ها نشان‌دهنده تغییرات ساختاری عمیق‌تر در رقابت قدرت و نفوذ جهانی هستند. در این محیط، پیشرو ماندن برای دو قدرت بزرگ اصل اساسی محسوب می‌شود (Christophand Dong, 2025: 9-10). در مجموع، سرنوشت روابط آمریکا و چین به عوامل زیادی بستگی دارد؛ اما همه آن‌ها از دست تصمیم‌گیرندگان خارج نیستند. بنابراین وقتی یک دولت مستقر و یک دولت در حال ظهور در سیاست جهانی باهم روبرو می‌شوند، آنچه اتفاق می‌افتد تا حد زیادی به انتخاب‌های دولت مستقر و نوظهور بستگی دارد. از آنجایی که محققان و سیاست‌گذاران در جستجوی درک بیشتر از سیاست بین‌الملل در سایه تغییر قدرت هستند، بهتر است تمرکز بیشتری بر تصمیم‌گیری رهبران قدرت‌های بزرگ داشته باشند.

نتیجه‌گیری

بحث در مورد رقابت هژمونیک چین و آمریکا قدمتی طولانی دارد و تغییر قدرت جهانی به سمت شرق روندی غیرقابل توقف است و چین نقش محوری در ظهور شرق، به‌ویژه در شرق آسیا، ایفا می‌کند.

غرب، به ویژه اروپا، شور و انرژی خود را در حوزه های مختلف از دست داده است. این تغییر باعث شده است که برخی گمان کنند چین به زودی جایگزین آمریکا به عنوان قدرت غالب جهان خواهد شد. بسیاری از مطالعات این موضوع را در چارچوب های نظری خاص یا از زوایای خاص بررسی کرده اند. برخی تحلیل کرده اند که چگونه صعود چین یا رهبری آن در سازمان ها می تواند هژمونی آمریکا را در آسیا یا در سطح جهان خنثی کند. مقاله حاضر نشان داد، ظهور چین به متعادل کردن نفوذ آمریکا کمک کرده است. این مقاله از طریق تحلیل کیفی نشان داد که عوامل متعددی وجود دارد که مانع از تبدیل چین به هژمون منطقه ای تا اکنون شده است. نخست، آمریکا، به همراه قدرت های بزرگ منطقه ای ژاپن و هند، متعهد به محدود کردن نفوذ چین هستند و چین فاقد ظرفیت لازم برای مقابله مؤثر با آن ها تا حد خنثی کردن قدرت آمریکا است. دوم، نظم چندقطبی سنتی در آسیا چالش های قابل توجهی را برای تلاش چین برای دستیابی به هژمونی منطقه ای ایجاد می کند. در نهایت، اگرچه قدرت اقتصادی برای قدرت ملی ضروری است، اما به طور خودکار جایگاه هژمونیک را به آن نمی دهد. با این وجود، مهم است که تشخیص دهیم که ظهور شرق، از جمله چین، و افول نسبی غرب، تسلط جهانی آمریکا را کاهش خواهد داد. اگرچه آمریکا تا آینده قابل پیش بینی همچنان قوی باقی خواهد ماند؛ اما قدرت بلامنازع آن با سایر قدرت های نوظهور مانند چین، روسیه، هند، ژاپن و اتحادیه اروپا به اشتراک گذاشته خواهد شد و در نهایت منجر به ظهور جهان چندقطبی خواهد شد. روی آوردن ناگهانی آمریکا به حمایت تحت شعار «اول آمریکا» در دولت ترامپ، «ترس آمریکا» را از کاهش هژمونی خود در برابر قدرت رو به رشد چین نشان می دهد. همچنین نشان می دهد که آمریکا اکنون به دنبال جلوگیری از برتری چین است تا هژمونی این کشور را تا حد امکان حفظ کند.

در حال حاضر، آمریکا و چین در حال جنگ تجاری هستند. در این مقاله مشخص شد، نیروی محرکه جنگ تجاری بین دو اقتصاد بزرگ جهان، بیشتر سیاسی است تا اقتصادی. به عبارت دیگر، با افزایش نفوذ اقتصادی و سیاسی چین در جهان در مقایسه با آمریکا، ترس آمریکا از قدرت چین نیز افزایش می یابد. در این شرایط، واشنگتن تمام تلاش خود را به کار می گیرد تا با جلوگیری از چالش چین برای هژمونی خود، سلطه جهانی خود را تثبیت کند. همین ترس آمریکا از انتقال قدرت هژمونیک از واشنگتن به پکن است که سیاست های آمریکا علیه طرح کمربند و راه، بانک سرمایه گذاری زیرساخت آسیا و ساخت چین در سال ۲۰۲۵ را به دنبال داشته است. ترس از انتقال قدرت هژمونیک در واقع نیروی محرکه جنگ تجاری آغاز شده توسط آمریکا نیز هست. با این برداشت، جنگ تجاری بین آمریکا و چین ممکن است

نویدبخش درگیری در مقیاس بزرگ‌تری بین دو طرف باشد؛ زیرا طبق پیش‌بینی تئوری انتقال قدرت، احتمال وقوع جنگ زمانی بیشتر می‌شود که شکاف قدرت بین یک هژمون در حال افول و یک رقیب در حال ظهور در حال کاهش باشد. با ادامه رشد اقتصادی، فناوری، نظامی و سیاسی چین در آینده، رهبران آمریکا سعی خواهند کرد با اتخاذ راه‌های مختلف هژمونی جهانی آمریکا را حفظ کنند. پیامد آشکار این بازی، تشدید رقابت چین و آمریکا بر سر هژمونی جهانی است. به نظر می‌رسد آمریکا و چین به‌عنوان دو قدرت جهانی، در مسیر برخورد با یکدیگر قرار دارند. این بدان معناست که تا زمانی که ترس آمریکا از پیشی گرفتن چین از هژمونی آمریکا ادامه داشته باشد، حتی اگر جنگ تجاری فعلی پایان یابد، احتمالاً نوع مشابهی از درگیری بین این دو قدرت هژمونیک در آینده رخ خواهد داد.

References

- Aguignier, P. (2025). U.S.-China competition and the Chinese renminbi: A strategy of resilience first. *Institut Montaigne*.
- Allison, G. (2017). *Destined for war: Can America and China escape Thucydides's trap?* Houghton Mifflin Harcourt.
- Artiga-Valencia, R. (2019). The U.S. spends more on its military than 144 countries combined. *National Priorities Project*.
- Bahrami Moghadam, S. (2018). The U.S. response to China's naval rise in the East China Sea and the South China Sea. *Foreign Relations Quarterly*, 10(1). (In Persian).
- Baskaran, G., & Horvath, K. (2025). Unpacking the U.S.-Australia critical minerals framework agreement. *Center for Strategic and International Studies (CSIS)*.
- Bergsten, C. F., et al. (2024). *U.S.-China relations for the 2030s: Toward a realistic scenario for coexistence*. Carnegie Endowment for International Peace.
- Byers, A., & Tedford, J. T. (2024). Can the U.S. and China forge a cold peace? *Survival*. <https://doi.org/10.1080/00396338.2024.2432202>
- Campanella, M. L. (2018). The internationalization of the renminbi and the rise of a multipolar currency system. *European Centre for International Political Economy Working Paper*.
- Caporale, G. M., Sova, A., & Sova, R. (2015). Trade flows and trade specialization: The case of China. *China Economic Review*.
- Chang, G. G. (2002). *The coming collapse of China*. Random House.
- Chin, G. (2014). China's rising monetary power. In *The great wall of money: Power and politics in China's international monetary relations*. Cornell University Press.
- CNN. (2026, January 21). Trump in Davos. *CNN*.

- Farhikhtegan News Agency. (2025, October 12). U.S.–China trade falls to its lowest level in the past 15 years. (*In Persian*).
- Foreign Ministry Spokesperson Guo Jiakun's Regular Press Conference. (2026, January 21). Ministry of Foreign Affairs of the People's Republic of China.
- Global Times. (2026). The applause for China at Davos is sincere. *Global Times*.
- Ikenberry, G. J. (2008). The rise of China and the future of the West: Can the liberal system survive? *Foreign Affairs*, 87(1), 23–37.
- Janjeva, A., et al. (2024). *Semiconductor supply chains, AI and economic statecraft: A framework for UK-Korea strategic cooperation*. CETaS Research Reports.
- Joseph, C. (2023). U.S. focuses on deterrence as China raises stakes in Indo-Pacific. *U.S. Department of Defense*.
- Ju, J. (2026). *U.S.-China great power competition and the new world order*. Springer.
- Kahler, M. (2013). Rising powers and global governance: Negotiating change in a resilient status quo. *International Affairs*, 89(3), 711–729.
- Keohane, R. O., & Nye, J. S. (1977). *Power and interdependence: World politics in transition*. Little, Brown.
- Kindleberger, C. P. (1973). *The world in depression, 1929–1939*. University of California Press.
- Kissinger, H. A. (2012). The future of U.S.–Chinese relations: Conflict is a choice, not a necessity. *Foreign Affairs*, 91(2), 44–55.
- Li, B., & Wu, R. (2024). U.S. strategy of damage limitation vis-à-vis China: Long-term programs and effects. *China International Strategy Review*, 6, 1–19. <https://doi.org/10.1007/s42533-024-00153>
- Löche, H., et al. (2024). *Great power rivalry in the 21st century: China vs. the United States—A game-theoretic analysis of the Thucydides trap*. Frankfurt School Sustainable World Academy Working Paper
- Mahbubani, K. (2014). Helping China's doves. *The New York Times*.
- Mastanduno, M. (2019). Partner politics: Russia, China, and the challenge of extending U.S. hegemony after the Cold War. *Security Studies*, 28(3), 479–504. <https://doi.org/10.1080/09636412.2019.1604984>
- Mearsheimer, J. J. (2003). *The tragedy of great power politics*. W. W. Norton & Company.
- Mearsheimer, J. J. (2010). The gathering storm: China's challenge to U.S. power in Asia. *The Chinese Journal of International Politics*, 3(4), 381–396. <https://doi.org/10.1093/cjip/poq016>
- Morrison, W. M. (2019). China's economic rise: History, trends, challenges, and implications for the United States. *Current Politics and Economics of Northern and Western Asia*, 28(2–3), 189–242.
- Mukherjee, R. (2022). Leveraging uncertainty: India's response to U.S.-China competition. *Strategic Asia*.
- National Security Strategy of the United States of America. (2025). *National Security Strategy of the United States of America*.
- Netopia, C., & Dong, J. (2025). China in Asia in 2025: A reliable rock in a stormy sea
- Saull, R. (2010). Hegemony and the global political economy. *Oxford Research Encyclopedia of International Studies*.

- Schweller, R. L., & Pu, X. (2011). After unipolarity: China's visions of international order in an era of U.S. decline. *International Security*, 36(1), 41–72.
- Shafiei, N. (2022). From economic decoupling to greater interdependence: An analysis of the future of the U.S. trade war against China. *Foreign Relations Quarterly*, 14(1). (In Persian).
- Shakiba, A., & Nourmohammadi, M. (2023). U.S.–China competition in the Middle East (2010–2022). *Global Policy Quarterly*, 12(2). (In Persian).
- Snidal, D. (1985). The limits of hegemonic stability theory. *International Organization*, 39(4), 579–614.
- The State Council of the People's Republic of China. (2018). Guideline for China's innovation-driven development.
- The White House. (2018). Support for President Donald J. Trump's Section 301 action against China.
- Tran, H. (2023). China and India are at odds over BRICS expansion. *Atlantic Council*.
- Turcsányi, R., Kironka, K., Gerstl, A., Dubravčiková, K., Iocovozzi, J., Chubb, A., Šimalčík, M., & Šimalčík, R. (2022). *Public opinion in the Indo-Pacific: Divided on China, cheering for the U.S. and EU*. CEIAS.
- United States Department of Defense. (2018). *Summary of the 2018 National Defense Strategy of the United States of America*.
- USAFacts Team. (2024). Where are U.S. military members stationed, and why? *USAFacts*.
- Wang, Y. (2016). Offensive for defensive: The Belt and Road Initiative and China's new grand strategy. *The Pacific Review*, 29(3), 455–463.
- Xinhua. (2018). Full text of Chinese President Xi Jinping's address at AIIB inauguration ceremony.
- Xinhua. (2018). Made in China 2025 plan unveiled.
- Yahuda, M. (2013). China's new assertiveness in the South China Sea. *Journal of Contemporary China*, 22(81), 446–459.
<https://doi.org/10.1080/10670564.2012.748964>
- Zhang, B. (2020). Understanding changes in Sino-U.S. relations from a historical perspective. *China International Strategy Review*, 2(2), 201–214.